

**Provisoriska beslut
om assistansersättning**
– en kartläggning och utvärdering av
nya regler från 1 januari 2001

I serien RFV ANALYSERAR publicerar Riksförsäkringsverket sammanställningar av resultat av

- utrednings- och utvärderingsarbete

I huvudsak är det frågan om mera omfattande studier av olika försäkringsområden som genomförts på RFV:s initiativ.

Publikationerna i denna serie utarbetas av olika enheter inom Riksförsäkringsverket.

I vissa slag av rapporter i denna serie kan det förekomma uttalanden som pekar på behovet av nya eller ändrade författningsbestämmelser eller rekommendationer på något område. Med anledning av sådana uttalanden tar Riksförsäkringsverket sedan i särskild ordning upp frågan om att ge ut nya eller ändrade författningar och allmänna råd på området. Uttalanden i rapporterna har således ingen självständig ställning som går utöver innehållet i gällande författningar och allmänna råd.

Utgivare: Enheten för handikappfrågor

Upplysningar: Tomas Sundberg

tel. 08-786 96 20

Skriftserier som ges ut av Riksförsäkringsverket:

RFV Föreskriver (RFFS)	Författningar med bindande föreskrifter
RFV Allmänna råd (RAR)	Allmänna råd om tillämpningen av författningar
RFV Vägledning	Beskrivning av författningsbestämmelser, allmänna råd, förarbeten, rättspraxis, exempel och kommentarer
RFV Analyserar	Resultat av utrednings- och utvärderingsarbete
RFV Anser	Tolkningar av rättsläget, uttalande om verkets åsikt i olika frågor och framställningar till regeringen
RFV Informerar	Redovisning av statistik, upplysningar om regler, rutiner och praxis.
RFV Redovisar	Försäkringsanalyser och rapporter av mer begränsad omfattning.

Beställ hos: Riksförsäkringsverkets Kundtjänst Tfn 08-556 799 29

Fax 08-718 29 90

E-post: rfv@ontime.se eller på Internet www.rfv.se

Tryck: Sjuhäradsbygdens tryckeri 2004.

Förord

Riksförsäkringsverket fick 2003 i uppdrag av regeringen att följa upp och utvärdera de nya reglerna om provisoriska beslut om assistansersättning. Reglerna innebär att socialförsäkringsnämnden sedan den 1 januari 2001 får överlämna till tjänsteman hos Försäkringskassan att fatta provisoriskt beslut som är gynnande för den enskilde.

Ett gynnande provisoriskt beslut ska fattas om assistansersättning behöver lämnas snabbt och är av väsentlig betydelse för den enskilde och det finns sannolika skäl att rätt till ersättning finns.

I denna rapport presenteras resultatet av en studie där samtliga försäkringskassor deltagit. Antalet provisoriska beslut har ökat betydligt sedan lagändringen. Ca 70 procent av besluten under 2003 fattades inom tre månader från ansökan eller anmälan. Det är betydligt kortare handläggningstid än för de beslut som inte är provisoriska.

Författare till rapporten är Tomas Sundberg.

Heini Möller

Innehåll

Sammanfattning	7
Uppdraget	9
<i>Bakgrund .....</i>	9
<i>Analys och diskussion.....</i>	10
Gott mottagande och ökad tillämpning	10
Provisoriska beslut ger kortare handläggningstider	11
Färre kommunala beslut.....	12
Provisoriska beslut står sig	13
Lägre krav på beslutsunderlagen	13
Provisoriska beslut om handikappersättning och vårdbidrag	14
Delegation av beslutanderätten	15
Förslag till regeländring.....	15
Bilagor	16
<i>Metod och urval .....</i>	16
<i>Aktuella bestämmelser.....</i>	17
<i>Resultat.....</i>	19
<i>Försäkringskassans upplevda fördelar .....</i>	26
<i>Försäkringskassans upplevda nackdelar.....</i>	28
<i>Försäkringskassans förslag till ändring.....</i>	29
<i>Enkätfrågor .....</i>	30

Sammanfattning

Från den 1 januari 2001 får tjänsteman hos Försäkringskassan fatta provisoriskt beslut om assistansersättning som är gynnande för den enskilde. Sådant beslut ska fattas om ett skäligt belopp om ersättning behöver lämnas snabbt och är av väsentlig betydelse för den enskilde och det finns sannolika skäl för att rätt till ersättning finns. Provisoriskt beslut ska också fattas om det står klart att rätt till assistansersättning finns men beloppet inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål. Fram till 2001 fick ett provisoriskt beslut endast fattas av socialförsäkringsnämnden.

En uppföljning och utvärdering av tillämpningen grundad på samtliga provisoriska beslut under 2003 visar följande.

- Antalet provisoriska tjänstemannabeslut har ökat betydligt och var 223 för 2003. Före lagändringen förekom nästan inga provisoriska beslut. De provisoriska besluten utgör ca 9 procent av samtliga beslut om att bevilja assistansersättning, således en mindre del av samtliga beslut. Variationen är stor mellan försäkringskassorna.
- Lagändringen har mottagits positivt av Försäkringskassan. Insikten om kundnyttan av ett provisoriskt beslut har ökat. Den tidigare försiktigheten med att fatta provisoriskt beslut håller på att luckras upp. Ett provisoriskt beslut 'står sig' även vid det slutliga beslutet. Vid det slutliga beslutet fick nästan 90 procent av personerna behålla samma antal timmar eller fick fler timmar jämfört med det provisoriska. Två tredjedelar av de provisoriska besluten avser fler timmar i redan pågående ärenden och en tredjedel beslut vid nyansökan. Nästan 25 procent av de provisoriska besluten har tydligt initierats av den enskilde/anhörig, en kommun eller en assistansanordnare.
- Vanliga anledningar till ett provisoriskt beslut är behov av snabb utökning av timmar på grund av flytt till eget boende, akut försämring och utskrivning efter sjukhusvård. Väntetid till nämndsammanträde är också en anledning.
- Vårdbidrag eller handikappersättning kompenserar ofta helt eller delvis för samma hjälpbehov som assistansersättning. En anledning till att provisoriskt bevilja assistansersättning är att samtidigt provisoriskt besluta om att minska eller dra in vårdbidrag eller handikappersättning för att därigenom hindra överkompensation av det ekonomiska stödet från samhället.
- Provisoriska beslut fattas inom kortare tid från det att ansökan eller anmälan kom in än andra beslut om assistansersättning. År 2003 fattades 70 procent av alla provisoriska beslut inom tre månader. RFV har beslutat om en gemensam process för att handlägga ärenden om assistansersättning (LASS-processen). Ett normalärende som handläggs enligt processen kan utredas och beslutas

inom 90 dagar. Processen kan innebära att behovet att fatta provisoriska beslut minskar.

- Ambitionen om ”Rätt beslut från början”, som innebär att Försäkringskassan ska sträva efter att ha ett fullgott beslutsunderlag inför varje beslut om försäkringsersättning, kan verka bromsande på att fatta ett provisoriskt beslut.
- Det finns indikationer på att vissa kommuner har en minskande beslutsvilja om personlig assistans enligt LSS. Detta ökar trycket på Försäkringskassan att fatta provisoriska LASS-beslut. En del kommuner hjälper den funktionshindrade med ansökan om assistansersättning, i stället för att själv pröva anspråk på insats. Färre utredningar från kommuner kommer till Försäkringskassan vilket flera försäkringskassor anser försämrar Försäkringskassans beslutsunderlag. Det finns en acceptans hos Försäkringskassan för att fatta beslut om fler timmar eftersom Försäkringskassan redan har fattat grundbeslutet; den ersättningsberättigade ska inte behöva vända sig till kommunen i dessa fall.
- Beslutsrätten har över lag delegerats till de tjänstemän som är föredragande i socialförsäkringsnämnden. Antalet tjänstemän med beslutsrätt varierar mellan 3 och 36 per försäkringskassa.
- Fler män än kvinnor fick provisoriskt beslut under 2003. Något fler män än kvinnor fick provisoriskt beslut jämfört med könsfördelningen för alla ersättningsberättigade som är 53 procent män och 47 procent kvinnor. Orsaken till skillnaden beror inte på att fler män än kvinnor under senare år beviljats assistansersättning.

Fortsatt arbete om provisoriska beslut

- RFV föreslår att en tjänsteman även får rätt att fatta provisoriskt beslut om minskning eller indragning av assistansersättning. Detta för att undvika att utbetalning görs felaktigt i de fall det framstår som uppenbart att ersättning inte längre ska lämnas, till exempel när en ersättningsberättigad person flyttar till ett gruppboende.
- RFV anser att det är positivt att Försäkringskassan fattat fler provisoriska beslut om att bevilja assistansersättning efter lagändringen. Vikten för kunden att Försäkringskassan tar ställning till ett provisoriskt beslut har genom lagändringen fått ett större gehör och genomslag hos Försäkringskassan. Eftersom inslaget av provisoriska beslut varierar över landet är det viktigt att alla försäkringskassor i sina ärenden aktivt tar ställning till om ett provisoriskt beslut ska fattas.
- Det är också mycket viktigt att Försäkringskassan aktivt arbetar med att förkorta handläggningstiderna.

Uppdraget

I regleringsbrevet för 2003 gav regeringen Riksförsäkringsverket (RFV) följande uppdrag. ”RFV skall..... följa upp och utvärdera de nya reglerna som innebär att beslut om assistansersättning som är gynnande får fattas av tjänstemän om socialförsäkringsnämnden överlämnat sådan beslutanderätt till tjänstemannen. Uppdraget skall redovisas till regeringen senast den 1 september 2004.”

Från den 1 januari 2001 får tjänsteman fatta ett provisoriskt beslut om assistansersättning enligt lagen (1993:389) om assistansersättning (LASS) om beslutet är gynnande för den enskilde. En förutsättning är att socialförsäkringsnämnden delegerat denna rätt till viss tjänsteman. Slutligt beslut i ärendet ska fattas av socialförsäkringsnämnden hos Försäkringskassan. Fram till år 2001 fick provisoriska gynnande beslut endast fattas av socialförsäkringsnämnden.

Bakgrund

Regeringen gav i juni 1998 RFV i uppdrag att göra en översyn av reglerna om ersättning för personlig assistans. Olika frågeställningar skulle belysas som i huvudsak gällde den nuvarande schablonersättningen för personlig assistans. Uppdraget redovisades till regeringen i februari 1999. I redovisningen lämnade RFV bland annat förslag om att provisoriska beslut om assistansersättning skulle få fattas av tjänsteman inom Försäkringskassan förutsatt att socialförsäkringsnämnden gett ett sådant bemyndigande. I förslaget låg att tjänstemannen skulle få fatta såväl gynnande som icke gynnande provisoriska beslut. Förslaget skulle på så sätt också bidra till att jämställa assistansersättningen med provisoriska beslut för övriga ekonomiska stöd som beslutas i socialförsäkringsnämnden.

Ett annat argument för provisoriska tjänstemannabeslut var att tiden mellan ansökan/anmälan och första utbetalningen skulle minska betydligt. Handläggningstiderna skulle med andra ord förkortas och närma sig de som gäller för kommunerna. Detta skulle i sin tur medföra följd effekter i form av att tiden för eventuell överkompensation i form av utgående vårdbidrag/handikappersättning skulle reduceras.

RFV och försäkringskassorna ansåg att flera skäl talade för att låta en tjänsteman fatta provisoriska beslut. Försäkringskassorna hade tidigare i samverkan med kommunerna tillägnat sig en betydande erfarenhet i fråga om behovs-

bedömning. Detta ansåg RFV tala för att socialförsäkringsnämnden borde ges rätt att bemyndiga tjänstemän vid försäkringskassorna att fatta provisoriska beslut.

RFV:s förslag beaktades delvis i regeringens proposition 2000/01:5. Efter riksdagsbeslut gäller sedan den 1 januari 2001 att socialförsäkringsnämnden kan överlämna till en tjänsteman vid Försäkringskassan att fatta provisoriska beslut, dock endast om de är gynnande. Provisoriska beslut om indragning eller minskning av assistansersättningen får således inte fattas. Det innebär att om en ersättningsberättigad person exempelvis flyttar till en gruppbostad kan utbetalningen inte stoppas utan att beslut om detta fattats av socialförsäkringsnämnden. Konsekvensen av detta kan bli att Försäkringskassan tvingas ta ställning till en prövning om återkrav ska göras av för mycket utbetald assistansersättning.

Analys och diskussion

Här diskuterar RFV Försäkringskassans tillämpning av provisoriska beslut med anledning av lagändringen den 1 januari 2001. Analysen grundas i huvudsak på resultatet av en studie som genomfördes i början av 2004 (bland annat ärendegranskning och frågeställningar till försäkringskassorna). Studien redovisas i bilaga till denna rapport.

Gott mottagande och ökad tillämpning

I stort sett alla försäkringskassor är positivt inställda till lagändringen. Detta är tillfredsställande. Det finns en ökad medvetenhet hos Försäkringskassan om att lagändringen är värdefull ur ett kundperspektiv. Det har tidigare funnits en uppfattning hos Försäkringskassan att man ska vara försiktig med provisoriska beslut.

Fram till 2001 har Försäkringskassan upplevt det som administrativt betungande att fatta ett provisoriskt beslut om assistansersättning. Orsaken har varit att både ett provisoriskt och ett slutligt beslut måste fattas av socialförsäkringsnämnden. Ett provisoriskt beslut av nämnden medför därför ett dubbelarbete. Så har inte varit fallet för handikappersättning och vårdbidrag. För dessa stöd kunde provisoriska beslut fattas av tjänsteman, efter delegation, även före 2001.

Lagändringen har medfört att det skett en märkbar ökning av antalet provisoriska beslut. Före lagändringen fattades i stort sett inte några provisoriska beslut alls. Ca nio procent av alla beslut om att bevilja assistansersättning

efter ansökan/anmälan utgörs efter lagändringen av provisoriska beslut. I genomsnitt har varje Försäkringskassa fattat ca elva provisoriska beslut under 2003. Denna siffra kan tyckas låg men bör jämföras med att antalet beslut i genomsnitt var mindre än ett per Försäkringskassa år 2000, dvs. året före lagändringen.

Provisoriska beslut ger kortare handläggningstider

Genomströmningstiden i riket 2003 var för samtliga ärenden om assistansersättning 190 dagar, dvs. drygt 6 månader. Måttet gäller för den längsta genomströmningstid som förekommit bland de 75 procent av ärendena som tagit kortast tid att avsluta (RFV:s årsredovisning 2003). Av de provisoriska besluten fattades 70 procent inom 3 månader efter ansökan/anmälan, varav en stor andel redan inom 1 månad. Även om genomströmningstiden 190 dagar inte är direkt jämförbar med undersökningens genomströmningstid, indikerar studien att provisoriska beslut fattas betydligt snabbare än icke provisoriska beslut. Ett viktigt syfte med lagändringen har därför uppnåtts i de ärenden där provisoriskt beslut tagits, nämligen att fatta ett snabbt beslut i ärenden där ersättningen är av väsentlig betydelse för den funktionshindrade. Det faktum att de flesta provisoriska beslut som fattats har gällt att bevilja fler assistanstimmar i redan pågående ärenden, pekar också på att lagändringen täckt ett behov att snabbt kunna anpassa antalet timmar.

Ett provisoriskt beslut ska fattas av Försäkringskassan om det under utredningen kommer fram uppgifter som pekar på att förutsättningarna för ett sådant beslut är uppfyllda. Det är däremot inte förenligt med bestämmelserna om provisoriskt beslut att en enskild försäkringskassa tar ställning för att generellt inte fatta några provisoriska beslut. Det är i stället det enskilda ärendets karaktär som ska avgöra om det är befogat med ett sådant beslut. Bestämmelsen i 8 § LASS ska tillämpas i alla ärenden och över hela landet.

Provisoriskt beslut har det goda med sig att det bidrar till att sänka genomströmningstiden för assistansersättning och därigenom skapa nöjdare kunder.

RFV har före och efter lagändringen på olika sätt framhållit för Försäkringskassan att fler provisoriska beslut borde kunna fattas: på konferenser har budskapet om vikten av provisoriska beslut framförts. Beskrivning av instrumentet provisoriska beslut har även gjorts i vägledningen om assistansersättning och i beskrivningen av den gemensamma metoden för handläggning av ärenden om assistansersättning. Resultatet hittills går åt rätt håll men det kan finnas anledning att göra ytterligare insatser från RFV:s sida.

Det ovan nämnda metodstödet LASS-processen infördes den 1 juli 2003 och har fått ett positivt mottagande av försäkringskassorna. Det är en riksgemensam metod avsedd att vara ett praktiskt användbart stöd i ärendehandläggningen. Ett viktigt syfte med metoden är att visa hur ett normalärende kan utredas och beslutas inom 90 dagar för att på så sätt kunna minska genomströmningstiderna. Vartefter metoden implementeras torde genomströmningstiderna bli kortare. Detta kan påverka antalet provisoriska beslut. Av den anledningen borde provisoriska beslut främst kunna fattas i ärenden som tenderar att få lång handläggningstid. Exempel på detta är ärenden där ställningstagande till sjukvård och särskilda skäl för att få assistansersättning i förskola, skola eller daglig verksamhet är aktuella.

Färre kommunala beslut

Flera försäkringskassor behandlar frågan om kommunens beslut om personlig assistans enligt LSS. Försäkringskassan pekar på att kommuner inte fattar beslut på den enskildes ansökan utan hänvisar till Försäkringskassan. Det förekommer också att kommunen, i stället för att göra en egen utredning och fatta ett eget beslut, hjälper den enskilde att fylla i ansökan om assistansersättning som sänds till Försäkringskassan. Det gäller både vid första gångsansökningar och vid ansökan om fler assistanstimmar. Det är vanligare i det sistnämnda fallet, dvs. när en enskild vänt sig till kommunen för att få fler timmar i ärenden där assistansersättning redan är beviljad. I de fall en kommun inte fattar beslut utan hänvisar till Försäkringskassan när en person söker om personlig assistans handlar kommunen i strid mot bestämmelserna om kommunens basansvar enligt LSS.

Detta förfarande kan vara en förklaring till att andelen anmälningar från kommunen endast står för 18 procent av alla provisoriska beslut. Åren 1994–2000 ökade andelen anmälningar för varje år till 33 procent för 2000. Trenden mot ökande andelar anmälningar har således brutits (RFV Analyserar 2001:3, s. 54).

Kammarrätten i Sundsvall fann i en LSS-dom om utökat behov av assistans för en person som var beviljad statlig assistansersättning att det får anses ankomma på Försäkringskassan att ta ställning till utökning av behovet av personlig assistans. Frågan i målet var vilken skyldighet kommunen har att bevilja tillfälligt utökad personlig assistans enligt LSS under tiden Försäkringskassan handlägger en ansökan om assistansersättning. Kammarrätten delade länsrättens uppfattning. Både kammarrätten och länsrätten pekade i domskälen på innehållet i 8 § LASS, dvs. bestämmelserna om provisoriskt beslut (Dom 2002-03-12 i mål nr 532-2001).

Med stöd av nämnda dom finns det flera kommuner, i till exempel Norrbottens län, som inte fattar beslut om varaktiga utökningar av assistansbehov utan hänvisar sådana ärenden direkt till Försäkringskassan. Länsstyrelsen i Norrbottens län har enligt Försäkringskassan för avsikt att förtydliga för kommunerna vad som menas med kommunens basansvar för insatsen personlig assistans. Enligt flera försäkringskassor kan en förklaring till kommunens beteende vara sådant som kompetensbrister och stor omsättning bland LSS-handläggare. RFV instämmer i vad flera försäkringskassor anfört, nämligen att Försäkringskassan i första hand borde kunna fatta beslut vid ansökan om fler timmar eftersom Försäkringskassan har fattat grundbeslutet. Ur ett samhällsekonomiskt perspektiv får en sådan ordning anses vara den mest effektiva utifrån rådande förhållanden med två huvudmän för insatsen personlig assistans.

Provisoriska beslut står sig

I de allra flesta fall där provisoriska beslut fattats, beviljas vid det slutliga beslutet samma antal timmar som i det provisoriska beslutet eller fler timmar än i det provisoriska beslutet. Detta förhållande pekar på att beslutsunderlaget redan vid det provisoriska beslutet är av god kvalitet och kan vara en indikation på att fler provisoriska beslut skulle kunna fattas och dessutom tidigare i utredningen. Resultatet kan också tolkas så att ärendet är så väl utrett att beslut skulle kunna ha fattats direkt utan att gå omvägen via ett provisoriskt beslut, om det inte hade funnits administrativa hinder i form av exempelvis långa väntetider till nämndsammanträde.

En fjärdedel av ärendena har fått fler timmar i det slutliga beslutet. Detta tyder på att bestämmelsen i 8 § LASS följs. Försäkringskassan kan således i dessa ärenden ha bedömt det som sannolikt att assistansbehovet överstigit 20 timmar i veckan och att utbetalning därför kan göras med ett skäligt belopp. Försäkringskassan har troligen vid tidpunkten för beslutet inte haft ett fullständigt underlag som grund för ett mera exakt beslut om antalet timmar.

Lägre krav på beslutsunderlagen

Försäkringskassan har en hög ambition vid utredning av ärenden om assistansersättning. Det ska vara rätt från början. Studiens resultat indikerar att det även inför ett provisoriskt beslut finns en ambition att utreda ärendena grundligt. Bestämmelsen om provisoriska beslut ger dock uttryck för att kravet på beslutsunderlaget inte behöver sättas lika högt som vid ett slutligt beslut. Underlaget ska bland annat stödja att det finns sannolika skäl för rätt till ersättning och för att utbetalning ska göras med ett skäligt belopp.

Det kan ligga nära till hands att påstå att ett provisoriskt beslut om assistansersättning endast handlar om att den mera exakta beräkningen av antalet timmar inte är klarlagd, men att övriga grundläggande villkor ska vara uppfyllda. Men bestämmelsen om provisoriska beslut ska inte tolkas på det sättet. Kravet är att det ska finnas sannolika skäl för att rätt till assistansersättning föreligger. Det innebär att sannolika skäl ska finnas för att den enskilde tillhör personkretsen enligt LSS, för att de grundläggande behoven uppgår till minst 20 timmar i veckan och för att assistansersättningen ska lämnas med ett visst antal timmar per tidsperiod om högst sex månader.

Det finns försäkringskassor som kräver att kommunens utredning ska ingå i beslutsunderlaget innan man fattar ett provisoriskt beslut. Förekomsten av en sådan utredning är dock inget krav för att ett beslut ska kunna tas. Som regel finns ändå Försäkringskassans egen utredning och läkarutlåtande, eventuellt även utlåtande från försäkringsläkare. Om Försäkringskassan bedömer att man behöver inhämta ett utlåtande från någon specialist och det samtidigt finns sannolika skäl för att rätt till assistansersättning föreligger, kan ett provisoriskt beslut fattas i stället för att passivt vänta på det begärda utlåtandet.

Det är ovanligt att socialförsäkringsnämnden inte följer föredragandens förslag till beslut. Resultatet av denna studie väcker frågan om nämnden kan ha svårt att gå emot förslaget till det slutliga beslutet, om ett provisoriskt beslut redan fattats.

Provisoriska beslut om handikappersättning och vårdbidrag

Handikappersättning och vårdbidrag kompenserar ofta helt eller delvis för samma hjälpbehov som assistansersättningen. När beslut fattas i socialförsäkringsnämnden om rätt till assistansersättning fattas oftast också ett beslut om att pröva den fortsatta rätten till handikappersättning eller vårdbidrag. Beslutet innebär oftast att handikappersättning eller vårdbidrag minskas eller dras in. Assistansersättningen beviljas vanligen även för retroaktiv tid. Minskningen eller indragningen av handikappersättning eller vårdbidrag sker oftast framåt i tiden eftersom tydliga samordningsbestämmelser saknas. Detta innebär i realiteten att den som beviljas assistansersättning i många fall överkompenserar av samhället under handläggningstiden eftersom bestämmelserna om återkrav av för mycket erhållen handikappersättning eller vårdbidrag inte är tillämpliga i dessa fall.

Det är inte ovanligt att en person som ansöker om assistansersättning uppstår handikappersättning eller vårdbidrag. Studien visar att en anledning till att provisoriskt bevilja assistansersättning är att provisoriskt minska till exempel

utgående vårdbidrag för att undvika att vårdbidrag utbetalas med ett för högt belopp i avvaktan på beslut i socialförsäkringsnämnden.

Delegation av beslutanderätten

Alla försäkringskassor har i huvudsak delegerat rätten att fatta gynnande provisoriska beslut till den som är föredragande i socialförsäkringsnämnden. I ett fåtal fall har delegation även skett till andra tjänstemän som till exempel handläggare eller chef.

Att delegation oftast skett till kategorin föredraganden är naturligt eftersom föredraganden är den tjänsteman som har en särskild kompetens och ett särskilt ansvar för att 'släppa upp' ett ärende till nämnden. Detta är positivt och borde bidra till att besluten blir likformiga inom Försäkringskassan och i landet. Antalet tjänstemän med delegationsrätt varierar mellan försäkringskassorna. Studien visar att Östergötland med sju socialförsäkringsnämnder endast har delegerat till tre tjänstemän medan de flesta försäkringskassor har delegerat till fler tjänstemän än det finns nämnder.

Förslag till regeländring

Flera försäkringskassor har påpekat att tjänsteman även bör få fatta provisoriskt beslut om minskning eller indragning av assistansersättningen. Samma regler om provisoriska beslut bör således gälla för de tre handikappstöden assistansersättning, handikappersättning och vårdbidrag. För de två sistnämnda får tjänsteman sedan tidigare fatta provisoriskt beslut om att både öka eller minska ersättningen.

I RFV:s rapport 1999-02-02 (RFV Anser 1999:1) till regeringen föreslog verket att tjänsteman, efter bemyndigande av nämnden, skulle få fatta provisoriska beslut. Härvid avsåg RFV inte enbart gynnande beslut. En sådan rätt skulle kunna tillämpas på ärenden där det är uppenbart att assistansersättning fortsättningsvis inte ska lämnas. Exempel på sådana situationer är när en person flyttar till gruppbostad eller ett sjukhem. I dag spärrar Försäkringskassan, utan formellt stöd, utbetalningen för att inte assistansersättning ska betalas ut felaktigt.

Bilagor

I denna bilagedel presenteras

- Metod och urval för den studie som gjorts om provisoriska beslut
- Aktuella bestämmelser
- Resultat av studien
- Försäkringskassans upplevda för- och nackdelar med lagändringen
- Enkätfrågor som besvarats av Försäkringskassan

Metod och urval

I syfte att följa upp och utvärdera de nya reglerna om provisoriska beslut har RFV valt att studera regeltillämpningen ur olika aspekter. Studien utgår från följande frågeställningar.

- Hur stor är förekomsten av provisoriska beslut i dag jämfört med före den 1 januari 2001?
- Hur är skillnaden i tid mellan ansökan/anmälan och första utbetalningen i ärenden där provisoriskt beslut fattats och ärenden där provisoriska beslut inte fattats?
- Till vilka befattningshavare överlämnar socialförsäkringsnämnden rätten att fatta provisoriskt beslut enligt de nya reglerna för mandatperioden från den 1 april 2003?
- Skiljer sig det provisoriska beslutet från det slutliga fattat av socialförsäkringsnämnden?

RFV har valt att samla in uppgifter via statistikregistren, via granskning av ärenden och via frågeställningar till varje Försäkringskassa. Uppgifter har även lämnats vid besök hos några försäkringskassor samt vid referensgruppsmöte med företrädare för försäkringskassor.

I det administrativa systemet (LASS-systemet) registreras uppgifter om provisoriskt fattade beslut. RFV har valt att använda sig av detta underlag som bas i undersökningen. Uppgifter har tagits fram om antalet personer med provisoriska beslut under åren 2000–2003, dvs. för fyra år, varav 2000 var sista året före den aktuella lagändringen. För några personer fattades flera beslut. Enkätsvaret för dessa personer gäller det först fattade beslutet.

Som urvalsram har RFV valt att granska samtliga provisoriska beslut, således en totalundersökning. RFV har valt att undersöka de beslut som togs under 2003. Detta för att flest provisoriska beslut togs det året och för att tillämpningen under några år fått ”sätta sig”. Minst ett provisoriskt beslut registrerades för 186 personer 2003. Ett frågeformulär har utarbetats och sänts till berörda försäkringskassor. Varje Försäkringskassa fick även uppgift om de personer för vilka ett eller flera provisoriskt beslut fattats. I de fall flera beslut fattats skulle svar lämnas för det först fattade beslutet.

Från försäkringskassorna inkom svar för 180 personer av 186 möjliga (se nedan). Bortfallet bestod bland annat i personnummerfel vid registreringen, varför dessa ärenden inte gick att spåra hos Försäkringskassan. Svaren från enkäterna har sammanställts i ett antal tabeller.

Aktuella bestämmelser

Lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ger personer som tillhör lagens personkrets rätt till personlig assistans om behov av sådant stöd finns. Med personlig assistans menas ett personligt utformat stöd som lämnas av ett begränsat antal personer. Personlig assistans lämnas åt den som på grund av stora och varaktiga funktionshinder behöver hjälp med sin personliga hygien, måltider, att klä av och på sig, att kommunicera med andra eller annan hjälp som förutsätter ingående kunskaper om den funktionshindrade (grundläggande behov).

Den som har behov av personlig assistans för sina grundläggande behov har även rätt till insats för andra personliga behov om behoven inte tillgodoses på annat sätt. Syftet med insatsen är att ge den enskilde möjlighet att leva ett självständigt och oberoende liv. När de grundläggande behoven överskrider 20 timmar per vecka har den enskilde rätt till assistansersättning (3 och 6 §§ LASS).

I 8 § LASS anges följande: ”Om det inte utan betydande dröjsmål kan avgöras om någon har rätt till assistansersättning men det finns sannolika skäl för att sådan rätt föreligger, skall försäkringskassan besluta att ersättning skall betalas ut med ett skäligt belopp om detta är av väsentlig betydelse för den funktionshindrade. Detsamma gäller om det står klart att rätt till assistansersättning föreligger men ersättningens belopp inte kan bestämmas utan betydande dröjsmål. För sådan ersättning får föreskrivas särskilda villkor. Om det senare bestäms att assistansersättning inte skall lämnas eller skall lämnas med lägre belopp, är den ersättningsberättigade inte skyldig att betala tillbaka utbetald ersättning i andra fall än som anges i 16 §”.

I Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:6) till 8 § första stycket LASS rekommenderas följande: ”Assistansersättningen bör anses vara av väsentlig betydelse för den funktionshindrade personen, om det inte finns särskilda omständigheter som talar mot detta. Även om kommunen beslutat om att lämna ersättning för personlig assistans enligt 9 § lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade i avvaktan på försäkringskassans beslut, bör assistansersättningen anses vara av väsentlig betydelse”.

Bakgrunden till att RFV beslutade om denna rekommendation är följande. Flera försäkringskassor menade att ett kommunalt beslut om ersättning för personlig assistans enligt LSS medför att ersättning enligt LASS inte ansetts vara av väsentligt betydelse för den enskilde. I och med att den enskilde fått en insats av kommunen var det således ingen brådska med att fatta beslut om assistansersättning. RFV delade inte denna uppfattning. Bedömningen om ’väsentlig betydelse’ ska gälla för alla som söker assistansersättning, oavsett om kommunen beslutat om en insats eller inte i avvaktan på Försäkringskassans beslut. Syftet med rekommendationen är också knutet till målet att förkorta genomströmningstiden för handläggningen av assistansersättningen.

I Vägledning 2003:6 anges under avsnitt 10.12 Provisoriskt beslut bland annat: Om Försäkringskassan bedömer att ett beslut i ärendet kan fattas först efter tre månader (fyra månader i Vägledning 2002:9) eller mer efter det att ansökan eller anmälan kom in, är det lämpligt att Försäkringskassan tar ställning till om ett provisoriskt beslut kan fattas.

Av 13 § LASS framgår att följande frågor ska avgöras av en socialförsäkringsnämnd hos Försäkringskassan:

- rätten till assistansersättning vid ansökan från den enskilde och vid anmälan från kommunen. Av detta följer att socialförsäkringsnämnden även fattar beslut om tillhörighet till personkrets enligt 1 § LSS,
- rätten till assistansersättning vid tvåårsomprövning och vid väsentligt ändrade förhållanden samt
- provisoriska beslut enligt 8 § LASS om rätten till assistansersättning som är gynnande för den enskilde. Socialförsäkringsnämnden kan dock överlämna till en tjänsteman vid försäkringskassan att fatta sådana provisoriska beslut.

Resultat

Under detta avsnitt presenteras för samtliga försäkringskassor

- Förekomsten av provisoriska beslut
- Fördelning mellan män och kvinnor
- Typ av prövning
- Anledningen till det provisoriska beslutet
- Skillnad mellan provisoriska och slutliga beslut
- Tiden mellan ansökan, provisoriskt och slutligt beslut samt när den första utbetalningen gjorts efter det provisoriska beslutet
- Vilka tjänstemän som delegeras rätt att fatta provisoriska beslut
- Inställningen till lagändringen den 1 januari 2001

Tabell 1   Antal provisoriska beslut om beviljande och samtliga beviljandebeslut efter ansökan/anmälan 2000–2003

År	Provisoriska beslut	Samtliga beslut ¹⁾	Provisoriska beslut/Antal beslut
2000	17	1 480	1,15 %
2001	154	2 172	7,10 %
2002	147	2 322	6,33 %
2003	223	2 612	8,53 %

¹⁾ Källa: ärendefil mars 2004 exklusive avslag och omprövningar. Filen är inte helt komplett eftersom registreringen inte är obligatorisk.

Av tabell 1 framgår att det fattades 17 provisoriska beslut 2000 dvs. innan lagändringen infördes. Åren 2001 och 2002 var antalet beslut tämligen lika, för att under 2003 öka till 223. Provisoriska beslut utgör ca 9 procent av samtliga beslut efter ansökan/anmälan om assistansersättning.

Tabell 2   **Antal beslut och antal personer med provisoriskt beslut under 2003**

<i>Försäkringskassa</i>	<i>Antal beslut</i>	<i>Antal personer</i>
01 Stockholm	14	7
03 Uppsala	17	12
04 Södermanland	3	3
05 Östergötland	10	9
06 Jönköping	4	4
07 Kronoberg	3	3
08 Kalmar	7	6
09 Gotland	1	1
10 Blekinge	8	7
12 Skåne	30	27
13 Halland	17	15
14 Västra Götaland	48	38
17 Värmland	1	1
18 Örebro	3	2
19 Västmanland	5	5
20 Dalarna	3	3
21 Gävleborg	5	5
22 Västernorrland	5	5
23 Jämtland	0	0
24 Västerbotten	7	7
25 Norrbotten	32	26
Summa	223	186

Av tabell 2 framgår att antalet provisoriska beslut skiljer sig en hel del mellan försäkringskassorna. Under 2003 fattades 48 beslut hos Försäkringskassan i Västra Götaland vilket var flest i landet. Försäkringskassan i Jämtland fattade inga provisoriska beslut det året medan Försäkringskassan i Värmland och Gotland fattade 1 beslut vardera. Försäkringskassan i Värmland framhåller att man för att förbättra genomströmningstiderna medvetet valt att inte fatta provisoriska beslut för att i stället ta vissa ärenden med förtur så att ingen enskild ska bli lidande.

Av tabellen framgår att besluten gällde 186 personer vilket medförde att det i genomsnitt fattades 1,20 provisoriska beslut för dessa personer.

Tabell 3 Könsfördelning

<i>Man</i>	<i>Kvinna</i>	<i>Summa</i>
103	77	180
57 %	43 %	100 %

Fler provisoriska beslut fattades för män än för kvinnor. Av alla som har assistansersättning utgör männen 53 procent och kvinnorna 47 procent. Samma könsfördelning gällde för alla som nybeviljades assistansersättning 2003. De provisoriska besluten 2003 uppvisar en liten övervikt för männen.

Tabell 4 Ansökan eller anmälan från kommun

<i>Ansökan</i>	<i>Anmälan</i>	<i>Summa</i>
154	33	187
82 %	18 %	100 %

Av tabell 4 framgår att provisoriskt beslut fattats i betydligt fler ansökningsärenden än i ärenden som anmälts av kommunen. Svar på denna fråga har lämnats för 187 personer. Det är fler än de 180 personsvaren i undersökningen. Förklaringen till detta är att för 7 personer har både en egen ansökan och anmälan från kommunen lämnats in.

Flera försäkringskassor uppger att kommunerna numera ställer större krav på Försäkringskassan. Kommunen utnyttjar Försäkringskassans möjlighet att fatta provisoriska beslut genom att avstå från att fatta något LSS-beslut i avvaktan på Försäkringskassans beslut. Försäkringskassan i Skåne påpekar till exempel att de flesta LASS-ärenden initieras via ansökan och inte via anmälan från kommunen.

Tabell 5 Vad avser ansökan?

<i>Ny ansökan/anmälan</i>	<i>Fler timmar</i>	<i>Summa</i>
62	118	180
34 %	66 %	100 %

Av tabell 5 framgår att två tredjedelar av prövningarna avser fler timmar i redan pågående ärende. En tredjedel avser helt ny prövning av assistansersättning.

Tabell 6 Anledning/initiativ till provisoriskt beslut

<i>Sökanden/ anhörig</i>	<i>Anordnare</i>	<i>Kommun</i>	<i>Försäkrings- kassa</i>	<i>Summa</i>
26	3	10	141	180
13 %	2 %	6 %	78 %	100 %

Av tabell 6 framgår att nästan en fjärdedel (22 procent) av prövningarna har initierats av sökanden /anhörig, en assistansanordnare eller en kommun. Övriga 78 procent har initierats av Försäkringskassan.

Nedan lämnas en redovisning i fallande ordning av de vanligaste anledningarna till att ett provisoriskt beslut fattades och där beslutsanledningen hänförs till Försäkringskassan (se tabell 6). Ibland anförs flera beslutsanledningar i samma ärende.

- Behov av snabb utökning av timmar så att fler assistenter kan anställas t.ex. på grund av flytt till eget boende eller att make avlidit,
- kommunen har inte gått in med beslut om assistanstimmar enligt LSS. Tidsbegränsat LSS-beslut. Kommunen hänvisar alla varaktiga utökningar till Försäkringskassan. Kommunen vill slippa fatta beslut. Avslag enligt LSS-beslut,
- akut försämring med stort vårdbehov. Utskrivning efter sjukhusvård,
- ökat behov på grund av att skolgången avslutats,
- hög arbetsbelastning. Väntetid till socialförsäkringsnämnden,
- beslut kunde inte fattas inom tre eller fyra månader från ansökan/anmälan,
- kriterier i 8 § LASS är uppfyllda,
- provisoriskt beslut om att bevilja assistansersättning samtidigt med provisoriskt beslut om att minska vårdbidrag för att undvika att vårdbidrag utbetalas med för högt belopp i avvaktan på nämndbeslut,
- beslut i avvaktan på kompletterande utredning, oklarheter avseende tillkommande stödbehov.

Tabell 7 Skillnad i timmar mellan provisoriska och slutliga beslut

<i>Samma timantal</i>	<i>Fler timmar</i>	<i>Färre timmar</i>	<i>Inte beslutat</i>	<i>Summa</i>
112	45	6	17	180
62 %	25 %	4 %	9 %	100 %

Av tabell 7 framgår att en klar majoritet (62 procent) av ärendena vid det slutliga beslutet beviljats samma antal timmar som i det provisoriska beslutet. En fjärdedel har fått fler timmar. Således har 87 procent av ärendena fått behålla samma timantal eller fått fler timmar i det slutliga beslutet.

Endast 4 procent av personerna som fått ett provisoriskt beslut har fått beslut om färre timmar av socialförsäkringsnämnden i det slutliga beslutet. Följande kommentar i enkäten belyser en orsak till minskningen. Under utredningstiden valdes, efter det provisoriska beslutet togs, vårdbidrag för en del av omvårdnadsbehovet; därav det lägre antalet timmar.

I 9 procent av ärendena hade något slutligt beslut inte fattats. Det berodde oftast på att det slutliga beslutet fattats efter sista datum för enkätens insändande.

Det är få ärenden (4 procent) som leder till minskat antal timmar vid det slutliga beslutet. Ingen av dessa personer behöver betala tillbaka ersättning som man fått för mycket i förhållande till det slutliga beslutet, förutsatt att beslutet endast grundas på en annan bedömning av assistansbehovet.

Tabell 8 Tid mellan ansökan/anmälan och det provisoriska beslutet

<i>Högst 1 månad</i>	<i>1–2 månader</i>	<i>2–3 månader</i>	<i>Mer än 3 månader</i>	<i>Summa</i>
81	28	17	54	180
45 %	16 %	9 %	30 %	100 %

Av tabell 8 framgår att det finns en relativt stor spridning i tid mellan ansökan/anmälan och det provisoriska beslutet. Inte fullt hälften av besluten tas inom högst 1 månad efter ansökan/anmälan. Inom 3 månader har 70 procent av besluten fattats. En knapp tredjedel av de provisoriska besluten har fattats mer än 3 månader efter ansökan/anmälan.

Tabell 9 Tid mellan det provisoriska och det slutliga beslutet

<i>Högst 1 månad</i>	<i>1–3 månader</i>	<i>Mer än 3 månader</i>	<i>Inte beslutat</i>	<i>Summa</i>
39	93	31	17	180
22 %	52 %	17 %	9 %	100 %

Av tabell 9 framgår att spridningen är något mindre vad gäller tiden mellan det provisoriska och det slutliga beslutet. En knapp fjärdedel (22 procent) av de slutliga besluten fattas inom högst en månad efter de provisoriska. Drygt hälften av de slutliga besluten fattas 1 till 3 månader efter det provisoriska. Inom 3 månader fattas 74 procent (22 + 52) av besluten.

Några kommentarer i enkäten handlar om att det i det aktuella ärendet kanske inte hade behövts ett provisoriskt beslut eftersom beslutet i socialförsäkringsnämnden låg nära i tiden. I 9 procent av ärendena hade slutligt beslut inte fattats när svarstiden gick ut.

Den tid som förflyter mellan ansökan och provisoriskt beslut samt mellan provisoriskt och slutligt beslut är högst 3 månader för ca 70 procent av besluten. Det framgår inte om det rör sig om samma ärenden.

Tabell 10 Utbetalning efter det provisoriska beslutet

<i>Inom 1 månad</i>	<i>Inom 1–2 månader</i>	<i>Mer än 2 månader</i>	<i>Summa</i>
144	18	18	180
80 %	10 %	10 %	100 %

Av tabell 10 framgår att assistansersättning betalades ut inom högst en månad efter det provisoriska beslutet i de flesta fall, 80 procent. I 10 procent av besluten skedde utbetalning inom 1–2 månader och i 10 procent efter mer än 2 månader.

Tabell 11 Tjänstemän med rätt att fatta provisoriskt beslut om assistansersättning samt antal nämnder och beslutsfattare per nämnd. Avser mandatperioden den 1 april 2003–31 mars 2007

Försäkringskassa	Före- drag- anden	Speci- alist	Hand- läggare/ Ut- redare	Chef	Summa tjänste- män ²⁾	Antal nämnd- er	Tjänste- man/ nämnd	Provi- sor. beslut/ tjänste- man ¹⁾
01 Stockholm	27	2	2	5	36	32	1,13	0,39
03 Uppsala	4		3		7	5	1,40	2,43
04 Södermanland	5				5	6	0,83	0,60
05 Östergötland	3				3	9	0,33	3,33
06 Jönköping	12				12	5	2,40	0,33
07 Kronoberg	6				6	3	2,00	0,50
08 Kalmar	13			2	15	5	3,00	0,47
09 Gotland	2	1		1	4	4	1,00	0,25
10 Blekinge	5				5	2	2,50	1,60
12 Skåne	12				12	23	0,52	2,50
13 Halland	5				5	5	1,00	3,40
14 Västra Götaland	21		3	6	30	28	1,07	1,60
17 Värmland	2			1	3	5	0,60	0,33
18 Örebro	9				9	5	1,80	0,33
19 Västmanland	14				14	6	2,33	0,36
20 Dalarna	7				7	5	1,40	0,43
21 Gävleborg	7	2		1	10	7	1,43	0,50
22 Västernorrland	6				6	5	1,20	0,83
23 Jämtland	7				7	2	3,50	0,00
24 Västerbotten	3				3	5	0,60	2,33
25 Norrbotten	10				10	5	2,00	3,20
Summa	180	5	8	16	209	172	1,52	1,22
Procent	86	2	4	8	100			

¹⁾ Antal provisoriska beslut 2003 redovisas i tabell 2.

²⁾ I Östergötland behandlas assistansersättning i sju nämnder.

Av tabell 11 framgår att socialförsäkringsnämnderna i de flesta fall överlåtit till sina egna föredraganden att fatta gynnande provisoriska beslut. Endast 4 procent av tjänstemän med beslutsrätt är handläggare/utredare. Dubbelt så stor andel chefer, 8 procent, har delegerats beslutanderätt. För några Försäkringskassor ingår vikarie för föredragande i antalsuppgiften. I ett fall avser uppgiften del av år (Uppsala).

Försäkringskassan i Stockholm, Västra Götaland och Skåne är de tre största Försäkringskassorna med 32, 28 respektive 23 nämnder. Östergötland har 9 nämnder. I övriga fall har försäkringskassorna mellan 2 och 7 nämnder per Försäkringskassa.

I Stockholm och Västra Götaland har flest antal tjänstemän delegerad beslutanderätt (36 respektive 30). I Skåne har 12 tjänstemän sådan beslutanderätt. Lika många eller fler finns i de mindre försäkringskassorna Jönköping, Kalmar och Västmanland. För Kalmars del är det i praktiken 4 tjänstemän på grund av koncentration 2004. Minst antal tjänstemän med delegerad beslutanderätt finns i Östergötland, Värmland och Västerbotten (3 vardera).

Tabell 11 visar också antal tjänstemän per nämnd med rätt att fatta provisoriska beslut. Antalet varierar mellan 0,33 för Östergötland och 3,50 för Jämtland. I tabellen framgår även antal provisoriska beslut per tjänsteman med delegationsrätt.

Försäkringskassans upplevda fördelar

Nästan alla försäkringskassor är positivt inställda till lagändringen. Ur ett kundperspektiv är det ett bra och förenklat sätt att snabbt tillgodose kundens behov av assistans. Särskilt vid utökning av antalet timmar, framhåller flera försäkringskassor, borde kommunen inte behöva fatta ett LSS-beslut eftersom det redan finns en utredning hos Försäkringskassan bakom grundbeslutet. Då bör Försäkringskassan fatta ett provisoriskt beslut om man inte kan ta det i socialförsäkringsnämnden inom rimlig tid.

Flera försäkringskassor menar också att det vid förstagångsansökan kan innebära svårigheter att fatta ett provisoriskt beslut när det inte finns tillräckligt underlag som styrker rätt till assistansersättning. Eftersom kommunerna inte fattar LSS-beslut i samma utsträckning som tidigare får Försäkringskassan inte utredningar som kan ge kassan en viktig del av det underlag som fordras för ett provisoriskt beslut. Det har också medfört att de flesta LASS-ärenden initieras via ansökan från den enskilde och inte via anmälan från kommunen. Med andra ord skulle, enligt Försäkringskassan, fler provisoriska beslut kun-

na fattas vid förstagångsansökan om kommunen gör utredning och fattar LSS-beslut som Försäkringskassan får ta del av.

Försäkringskassan i Dalarna tillägger att kommunen brustit i sitt ansvar och lämnat den enskilde rättslös när man inte tagit ställning till ansökan om personlig assistans enligt LSS utan sänder denna direkt till Försäkringskassan. I dessa situationer blir det alltid mycket diskussioner mellan kommunen och Försäkringskassan. Eftersom kommuner skjuter över sitt ansvar på Försäkringskassan är det inte någon bra lagändring när det gäller förstagångsansökan.

Försäkringskassan i Östergötland säger att möjligheten att fatta provisoriska tjänstemannabeslut sedan länge har funnits inom vårdbidrag och handikappersättning och att det känns naturligt att möjligheten nu även innefattar assistansersättning. Handläggarna har av tradition varit mycket försiktiga med att fatta provisoriska beslut i LASS-ärendena. De anser att det krävs mycket utredande innan det är möjligt att över huvud taget få en uppfattning om vad antalet assistanstimmar kommer att bli. Denna sista synpunkt framförs av flera försäkringskassor.

Försäkringskassan i Östergötland säger vidare att i samband med implementeringen av LASS-processen har handläggarna uppmanats till ett annat sätt att hantera provisoriska beslut än tidigare. Ett provisoriskt beslut ska ses som en möjlighet att verkställa ett LASS-ärende innan det sista ställningstagandet om exakt antal timmar är gjort. Det kan till exempel vara så att om sökanden endast vill ha en assistent, och assistansbehovet gott och väl bedöms överstiga 40 timmar per vecka, så kan det provisoriska beslutet omfatta 40 timmar per vecka.

Försäkringskassan i Kronoberg nämner att exempel på ärenden som tenderar att få lång handläggningstid är vid ställningstagande till sjukvård eller särskilda skäl för assistansersättning i skola/barnomsorg/daglig verksamhet. I sådana ärenden borde i större utsträckning provisoriska beslut kunna fattas för det assistansbehov som redan är klarlagt. Försäkringskassan räknar upp några anledningar till att så få provisoriska beslut fattas, som till exempel

- man kan ha ärendet så långt gånget i handläggningen att det är lika bra att vänta på beslut i SFN,
- förbiseende från tjänstemannens sida, dvs. man tänker inte på att möjligheten finns,
- personlig assistans faktiskt inte har kommit igång,
- ett provisoriskt beslut bedöms inte vara av avgörande betydelse för den enskilde,

- man inom kassan har en policy att undvika att ta provisoriska beslut.

Försäkringskassan i Blekinge och Värmland framhåller att kommunerna i länet oftast går in med ett LSS-beslut, vilket har inneburit att möjligheten till ett provisoriskt beslut bara undantagsvis har aktualiserats. Även Försäkringskassan i Örebro anför att kommunerna nästan alltid fattar beslut om denna insats i avvaktan på Försäkringskassans beslut.

Försäkringskassan i Uppsala uppger att det blivit vanligt att vissa kommuner i länet hjälper den enskilde med ansökan om assistansersättning. På så sätt gör kommunen ingen egen utredning om assistansbehov. När Försäkringskassan enligt LASS hör med kommunen så har man inte mycket att anföra om den enskilde.

Försäkringskassan i Jönköping har infört rutinen att ett ärende tas upp med föredraganden för ställningstagande till provisoriskt beslut om beslut inte har fattats inom två månader efter ansökan/anmälan.

Försäkringskassans upplevda nackdelar

Det är naturligtvis bra med lagändringen, framhåller några försäkringskassor, men eftersom man försöker ta assistansersättningen med förtur är tidsvinsten för den enskilde ganska blygsam. Den handläggningsmetod som anges i LASS-processen och den prioritering som görs i dag om assistansersättning och andra ekonomiska stöd till personer med funktionshinder, minskar behovet av provisoriska beslut.

Försäkringskassan i Skåne nämner det dubbla arbetet med att fatta två beslut (med registreringar i LASS-systemet och behandling av föredraganden) varför det är mer rationellt att prioritera ärendet och försöka komma till beslut så fort som möjligt. Försäkringskassan i Värmland menar att det totalt sett tar längre tid att först fatta ett provisoriskt beslut och ett slutligt beslut senare i socialförsäkringsnämnden.

Försäkringskassan i Norrbotten anför att möjligheten att ta provisoriska beslut av både anordnare och enskilda ibland tolkas så att Försäkringskassan omgående ska fatta ett provisoriskt beslut så fort en ansökan eller anmälan lämnas in. Detta medför ganska pressade situationer för enskilda handläggare. Anordnarna vill allt oftare vänta med att sätt in assistans tills Försäkringskassan fattat ett beviljandebeslut.

Försäkringskassans förslag till ändring

Flera försäkringskassor framhåller att det även borde vara möjligt att fatta provisoriska tjänstemannabeslut som innebär minskning eller indragning av assistansersättning. En sådan möjlighet skulle underlätta handläggningen. Det är en brist att inte denna möjlighet existerar. Det uppstår situationer då det finns behov av detta utan att det är till nackdel för den ersättningsberättigade då anledningen är helt uppenbar. Det kan till exempel gälla vid flytt till gruppbostad eller vårdhem.

Till
Försäkringskassan
Kontaktpersonen för assistansersättning

Provisoriska beslut

I regleringsbrevet för 2003 framgår att RFV ska följa upp och utvärdera regeländringen den 1 januari 2001 som innebär att beslut om assistansersättning som är gynnande får fattas av tjänsteman om SFN överlämnat sådan beslutanderätt till tjänstemannen.

RFV ställer därför i bifogat frågeformulär ett antal frågor som rör ärenden där ett provisoriskt beslut har fattats. RFV har valt att begränsa enkäten till beslut fattade under 2003. För varje person med provisoriskt beslut fylls ett formulär i.

För att underlätta för Försäkringskassan har RFV gjort ett uttag ur 'LASS-systemet'. Uttaget omfattar alla ärenden per kassa som inrapporterats med trans-kod 337 BES med markering J för provisoriskt beslut. Om det fattats ett provisoriskt beslut som av någon anledning inte rapporterats in ska detta också besvaras i enkäten.

För riket gäller att 221 provisoriska beslut rapporterats in för 192 personer under 2003. För 2000 var 17 beslut inrapporterade för 14 personer. När flera beslut finns för en person vill vi att svaret gäller det tidigast fattade provisoriska beslutet.

Följande fråga är länsövergripande och finns därför inte med i enkäten:

- Till vilka befattningshavare har nämnderna överlämnat rätten att fatta beslut enligt de nya reglerna för mandatperioden från 1 april 2003? Vi vill veta antal och befattning per Försäkringskassa.

RFV önskar få svaren senast den 27 februari 2004 och översända via e-post och samlat per Försäkringskassa till undertecknad som också besvarar eventuella frågor.

Med vänlig hälsning

Tomas Sundberg

Enkät om provisoriskt beslut i ärende om assistansersättning

För information se enkätbrevet 2004-01-30.

Frågor

Svar

Födelsedata (år, månad, dag), kön?

Har provisoriskt beslut fattats? (Om nej besvaras inga övriga frågor).

Ankomstdatum (enligt PM)

Ansökan eller anmälan från kommun?
Om både och finns, ange bägges datum.

Är det en nyansökan eller ansökan om fler timmar?

När fattades det provisoriska beslutet.
År, mån?

Vad var anledningen till att provisoriskt beslut fattades?

Antal provisoriskt beviljade timmar per vecka?

År, mån för första utbetalning

År, mån för det slutliga beslutet i SFN?

Antal beviljade timmar per vecka i SFN?

Synpunkter/kommentarer du vill nämna?

Uppgiftslämnare?